

313-modda. Kreditor huquqlarining boshqa shaxsga o'tish asoslari va tartibi

Majburiyat asosida kreditorga tegishli bo'lgan huquq (talab) uning tomonidan bitim bo'yicha boshqa shaxsga o'tkazilishi (talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechish) yoki qonun asosida boshqa shaxsga o'tishi mumkin.

Kreditorning huquqlari boshqa shaxsga o'tishi uchun, agar qonun yoki shartnomada boshqacha tartib nazarda tutilgan bo'lmasa, qarzdorning roziligi talab qilinmaydi.

Agar qarzdor kreditorning huquqlari boshqa shaxsga o'tganligi haqida yozma ravishda xabardor qilingan bo'lmasa, yangi kreditor shu tufayli kelib chiqqan o'zi uchun noqulay oqibatlar xavfini o'z zimmasiga oladi. Mazkur holda majburiyatning dastlabki kreditorga nisbatan bajarilishi tegishli kreditorga nisbatan bajarish deb hisoblanadi.

Kreditor huquqlarining boshqa shaxsga o'tishi haqidagi qoidalar regress talablarga nisbatan qo'llanilmaydi.

Qarang: sud amaliyoti.

Qarang: mazkur Kodeksning 254-moddasining ikkinchi qismi, 295, 296, 318, 319, 341, 571, 957-moddalari.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: Oliy xo'jalik sudi Plenumining 28.02.2003-yildagi "O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechish huquqi bilan bog'liq normalarini qo'llashning ayrim

masalalari to'g'risida"gi 110-son qarorining 2, 7-bandlari, 8-bandining birinchi, to'rtinchi, beshinchi xatboshilari.

314-modda. Boshqa shaxslarga o'tishi mumkin bo'lmagan huquqlar

Kreditorning shaxsi bilan chambarchas bog'langan huquqlarning, xususan alimentlar to'g'risidagi va hayotga yoki sog'liqqa yetkazilgan zararni to'lash to'g'risidagi talablarning boshqa shaxsga o'tishiga yo'l qo'yilmaydi.

Qarang: mazkur Kodeksning 99, 1005 — 1016-moddalari, O'zbekiston Respublikasi Oila kodeksining V bo'limi.

315-modda. Boshqa shaxsga o'tadigan kreditor huquqlarining hajmi

Agar qonunda yoki shartnomada boshqacha tartib nazarda tutilgan bo'lmasa, dastlabki kreditorning huquqi yangi kreditorga huquq o'tish paytida mavjud bo'lgan hajmda va shartlar asosida o'tadi. Xususan yangi kreditorga majburiyatning bajarilishini ta'minlaydigan huquqlar, shuningdek talab bilan bog'liq boshqa huquqlar, shu jumladan to'lanmagan foizlarga huquq ham o'tadi.

Qarang: mazkur Kodeksning 99, 314, 316-moddalari.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: Oliy xo'jalik sudi Plenumining 28.02.2003-yildagi "O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechish huquqi bilan bog'liq normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi 110-son qarorining 8-bandi.

316-modda. Yangi kreditor huquqlarining isboti

O‘z talabidan boshqa shaxs foydasiga voz kechgan kreditor talab qilish huquqini tasdiqlovchi hujjatlarni unga berishi va talabni amalga oshirish uchun ahamiyatli bo‘lgan ma’lumotlarni bildirishi kerak.

Qarzdor talablar yangi kreditorga o‘tganligini isbotlovchi hujjatlar o‘ziga taqdim etilmagunicha unga nisbatan majburiyatni bajarmaslikka haqli.

Qarang: mazkur Kodeksning 99, 314, 315, 317 — 323-moddalari.

Qo‘shimcha ma’lumot uchun qarang: Oliy xo‘jalik sudi Plenumining 28.02.2003-yildagi “O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechish huquqi bilan bog‘liq normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi 110-son qarorining 8-bandining ikkinchi xatboshisi.

317-modda. Qarzdorning yangi kreditor talabiga qarshi e’tirozlari

Qarzdor majburiyat bo‘yicha huquqlar yangi kreditorga o‘tganligi haqida ogohlantirish olgan paytida dastlabki kreditorga qarshi e’tirozlarini yangi kreditorning talabiga qarshi qo‘yishga haqli.

Qarang: mazkur Kodeksning 99, 314 — 316, 318 — 323-moddalari.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: Oliy xo'jalik sudi Plenumining 28.02.2003-yildagi "O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechish huquqi bilan bog'liq normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi 110-son qarorining 8-bandining uchinchi xatboshi.

318-modda. Kreditor huquqlarining qonun asosida boshqa shaxsga o'tishi

Kreditorning majburiyat bo'yicha huquqlari boshqa shaxsga quyidagi hollarda o'tadi:

1) kreditor huquqlaridagi universal huquqiy vorislik natijasida;

2) kreditor huquqlarini boshqa shaxsga o'tkazish to'g'risidagi sudning qaroriga muvofiq;

3) qarzdorning majburiyati ushbu majburiyat bo'yicha qarzdor bo'lmagan kafil yoki garovga qo'yuvchi tomonidan bajarilishi oqibatida;

4) sug'urta holati boshlanishi uchun javobgar bo'lgan qarzdorga nisbatan kreditor huquqlarining sug'urta qiluvchiga subrogatsiyasi (o'tishi) natijasida;

5) qonunda nazarda tutilgan boshqa hollarda.

Qarang: mazkur Kodeksning 50, 295, 314 — 316, 957, 1113-moddalari.

319-modda. Talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechish shartlari

Kreditorning o'z talabidan boshqa shaxs foydasiga voz kechishiga, basharti u qonunlarga yoki shartnomaga zid bo'lmasa, yo'l qo'yiladi.

Kreditorning shaxsi qarzdor uchun muhim ahamiyatga ega bo'lgan majburiyat bo'yicha talabdan qarzdorning roziligisiz boshqa shaxs foydasiga voz kechishga yo'l qo'yilmaydi.

Qarang: mazkur Kodeksning 99, 314 — 318, 320 — 323-moddalari.

Qo'shimcha ma'lumot uchun qarang: Oliy xo'jalik sudi Plenumining 28.02.2003-yildagi "O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechish huquqi bilan bog'liq normalarini qo'llashning ayrim masalalari to'g'risida"gi 110-son qarorining 1, 10, 11-bandlari.

320-modda. Talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechish shakli

Oddiy yozma yoki notarial shaklda tuzilgan bitimga asoslangan talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechish o'sha shaklda amalga oshirilishi kerak.

Davlat ro'yxatidan o'tkazish talab qilinadigan bitim bo'yicha talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechish ushbu bitimni ro'yxatga olish uchun belgilab qo'yilgan tartibda ro'yxatga olinishi kerak.

Orderli qimmatli qog'oz bo'yicha talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechish ushbu qimmatli qog'ozga indossament (talab qilish huquqini o'tkazish yozuvi) yo'li bilan amalga oshiriladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [96](#), [108](#), [110](#), [111](#), [318](#), [319](#), [321 — 323](#), [810-moddalari](#).

Qo‘shimcha ma‘lumot uchun qarang: Oliy xo‘jalik sudi Plenumining 28.02.2003-yildagi “O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechish huquqi bilan bog‘liq normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi 110-son qarorining [9-bandi](#).

321-modda. Talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechgan kreditorning javobgarligi

Talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechgan dastlabki kreditor yangi kreditor oldida unga o‘tkazilgan talabning haqiqiy emasligi uchun javob beradi, biroq qarzdor bu talabni bajarmaganligi uchun javob bermaydi, dastlabki kreditor yangi kreditor oldida qarzdor uchun o‘z zimmasiga kafolatni olgan hollar bundan mustasno.

Qarang: mazkur Kodeksning [113](#), [292](#), [318 — 320](#), [322](#), [323-moddalari](#).

Qo‘shimcha ma‘lumot uchun qarang: Oliy xo‘jalik sudi Plenumining 28.02.2003-yildagi “O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining talabdan boshqa shaxs foydasiga voz kechish huquqi bilan bog‘liq normalarini qo‘llashning ayrim masalalari to‘g‘risida”gi 110-son qarorining [5-bandi](#).

322-modda. Qarzni boshqa shaxsga o'tkazish

Qarzdorning o'z qarzini boshqa shaxsga o'tkazishiga faqat kreditorning roziligi bilan yo'l qo'yiladi.

Yangi qarzdor kreditor bilan dastlabki qarzdor o'rtasidagi munosabatlarga asoslangan barcha e'tirozlarni kreditor talabiga qarshi qo'yishga haqli.

Agar kafil yoki garovga qo'yuvchi yangi qarzdor uchun javob berishga rozi bo'lmasalar, qarz boshqa shaxsga o'tkazilishi bilan kafillik yoki uchinchi shaxs tomonidan belgilangan garov bekor bo'ladi.

Qarzni boshqa shaxsga o'tkazish shakliga ushbu Kodeks 320-moddasining [birinchi](#) va [ikkinchi](#) qismlaridagi qoidalar tegishincha qo'llaniladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [113](#), [287](#), [292](#), [298](#), [318](#) — [321](#), [323-moddalari](#).

323-modda. Qarzni va ijroni bir paytda boshqa shaxsga o'tkazish

Qarzdorni qarzni to'lash majburiyatidan ozod qilmagan holda qarzni yoki uning qismini boshqa shaxsga o'tkazishga ruxsat beriladi. Bu holda har ikkala qarzdor majburiyatning bajarilishi uchun solidar javobgar bo'ladi.

Qarzdorning uchinchi shaxs bilan shartnomasi asosida uchinchi shaxs majburiyatning bajarilishi bo'yicha kreditor oldida emas, balki faqat qarzdor oldida burchli bo'ladi.

Qarang: mazkur Kodeksning [113](#), [251](#) — [254](#), [318](#) — [322-moddalari](#).